

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/245929,Marek-Galezowski-O-dziewczynach-zolnierzach-Armii-Krajowej-poleglych-w-powstaniu.html>
05.08.2026, 03:45

Marek Gałęzowski: O dziewczynach – żołnierzach Armii Krajowej, poległych w powstaniu sierpniowym 1944 r.

Według współczesnych szacunków w Powstaniu Warszawskim wzięły czynny udział tysiące kobiet. Wiele z nich spełniało swoje zadania jako łączniczki, sanitariuszki, członkinie służb logistycznych. Inne walczyły z bronią w ręku.

[Powstanie Warszawskie](#)

01.08

Zaledwie kilka miesięcy przed wybuchem Powstania Warszawskiego (początkowo nazywanego sierpniowym), w styczniu 1944 r., dowódca Armii Krajowej pisał, że

„celem powołania kobiet do służby wojskowej jest pomnożenie sił zbrojnych w Kraju przez: udział kobiet w okresie konspiracji i w powstaniu we wszystkich działach służby, łącznie z akcją bojową; obsadzenie żołnierzami-kobietami funkcji pomocniczych i kierowniczych w oddziałach, jednostkach i dowództwach, by więcej mężczyzn skierować na przydziały bojowe”.

Było to w istocie podsumowaniem udziału kobiet w szeregach podziemnej armii, w której były one obecne od chwili jej powołania 27 września 1939 r. Powszechność tego udziału stała się szczególnie dostrzegalna, kiedy AK uderzyła na Niemców w Warszawie 1 sierpnia 1944 r., rozpoczynając powstanie, mające na celu oswobodzenie stolicy Polski z rąk okupanta. Wspomnijmy dwie z tych dziewcząt, które wówczas wzięły udział w walce i zginęły na szanłach powstańczej Warszawy.

Stefania Grzeszczak „Stefa”

Stefania Grzeszczak, nosząca pseudonim „Stefa”, warszawianka, harcerka Szarych Szeregów, uczestniczka tajnych kompletów, na których zdała egzamin maturalny, w chwili wybuchu powstania miała 20 lat. Do działalności konspiracyjnej wprowadziła ją siostra Aleksandra, która w styczniu 1944 r. została aresztowana przez Niemców i wkrótce zamordowana.

Stefania służyła w harcerskim batalionie „Zośka”, którego patronem był noszący ten pseudonim Tadeusz Zawadzki, poległy w walce z Niemcami bohater „Kamieni na szaniec”.

Powstańczy szlak tej młodej dziewczyny, której życiorys znajduje się na stronie Muzeum Powstania Warszawskiego, był imponujący, dowodząc wybitnego heroizmu, czego wyrazem także dwukrotne jej odznaczenie Krzyżem Walecznych. Najpierw była sanitariuszką batalionu „Zośka” podczas ciężkich walk na Woli. Odcięta tam z garstką żołnierzy, po wyparciu przez Niemców oddziałów powstańczych na Muranów przedostała się do Puszczy Kampinoskiej, a stamtąd na Żoliborz. 24 sierpnia przeszła kanałami na Stare Miasto, by dołączyć z powrotem do walczącego tam batalionu „Zośka”.

Tydzień później, w chwili upadku Starówki, była w tej jedynej grupie jej obrońców, która, prowadzona przez Andrzeja Romockiego „Morro”, przeszła między pozycjami niemieckimi w ogrodzie Saskim i przy ul. Królewskiej do Śródmieścia. Mogła tam już pozostać do końca

powstania, ale zdecydowała się wziąć udział w obronie Powiśla. Tam poległa 15 września 1944 r. przy ul. Wilanowskiej 1, w pobliżu dzisiejszego parku Sopera. Jej ciało zostało odnalezione i pochowane wiosną 1945 r. w Kwaterach Wojennych Batalionu „Zośka” na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

[Czytaj artykuł Marka Gałęzowskiego *O dziewczynach - żołnierzach Armii Krajowej, poległych w powstaniu sierpniowym 1944 r. na portalu przystanekhistoria.pl*](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Powstanie Warszawskie

Artykuł

Stefania Grzeszczak „Stefa” - sanitariuszka batalionu „Zośka”, fotografia wykonana przed Powstaniem Warszawskim (fot. z zasobu AIPN)